UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct. Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quæst. 1. An Christus de spiritu sancto sit?

urn:nbn:de:hbz:466:1-82999

Visual Library

Ioſeph propriè iuſtus erat.

vere, propriè, gratia Dei inhærente, non ſola imputatione abſentis iuſtitiæ, aut non-imputatione præſentium peccatorum iuſtum fuiſſe. Rationes ex ipſo textu euidentes ſuppeditantur, quas nobis etiam Caluinus, & Aretius exponunt. Ex illius iuſtitia, quæ laudatur, duo inſignia opera oriuntur. Nempe, vt nollet eam traducere, παραδειγματίζεσθαι, & vellet occulte dimittere. Primum charitas, miſericordiaque ſuadebat, ne coniugem, cognatamque, in qua omnia virtutis, nulla vitiorum indicia notarat, publico probro afficeret. Alterum vero exigebat, mariti officium, ne alieni matrimonii ſubſeſſor, impudicitiam coniugis foueret, familiæ ac hæreditati Dauidicæ ſpurium insereret. Hæc iuſti ſunt opera peccatum alienum horrentis, & proprium fugientis. Non poſſunt hæc conuenire in Caluinianam iuſtitiam: Illa enim cum multo criminum grege, eodem in animo, conſcientiaque ſtabulari ac foueri poteſt. Dauid in adulterio, & cæde ducis innocentis Bezæ iudicio iuſtus erat, retento Spiritu ſancto, & non-imputatione criminum: Ea igitur iuſtitia, non repugnat vitiis; ſed tegit: Potuitque Ioſeph vel ſuſpectam traducere, vel deprehenſam, vxoris leno fouere, quod legibus erat vetitum, & infame. Imo potuit innocentem legibus ſubdere, vt lapidaretur; Deuteron. 22. & per omnium ora traducere, hoc eſt, פרס publico iudicio infamare, exempla ſtatuere, quod eſt παραδειγματίσαι. ita Numer. 25. 4. Suſpende eos Domino παραδειγμάτισον αὐτοὺς τῷ κυρίῳ. Fatetur tamen Beza etiam hoc verbum habere locum, *cum non à iudice pœna infligitur. Vt apud Plutarchum Archilochus ſcribitur editis parum honeſtis verſiculis ſeſe παραδειγματίσαι, quod & mihi iuueni,* inquit, *necdum in Eccleſiam Dei adſcito, euenit: quam tamen maculam ſpero me tum dictis, tum factis eluiſſe.*

Iuſtitia imputatitia nō eſt agendi principium.

§. 3. Hanc in Ioſepho iuſtitiam Hieronymus aliique agnouerunt. *Si quis*, inquit Hieronymus, *fornicariæ coniungitur, vnum corpus efficitur, & in lege præceptum eſt, non ſolum reos, ſed & conſcios criminum obnoxios eſſe peccati; quomodo Ioſeph cum crimen vxoris celat iuſtus eſſe ſcribitur?* Sententiâ igitur Hieronymi, ſi contra Dei legem celat crimen vxoris, iuſtus eſſe non poteſt: at ex non-imputatione Caluiniana iuſtus eſſe poteſt, non modo qui crimen abſcondit, ſed etiam qui auſus eſt. Idem Hieronymus contra Heluidium probat Ioſephum etiam virginem fuiſſe; quia iuſtus fuit, ſi iuſtus, ergo fornicator non fuit; ergo iudicauit fornicationem aduerſam eſſe iuſtitiæ: at illa Caluinianæ iuſtitiæ non repugnat, cum iuxta Bezam in Colloq. Mompelgartenſi, Dauid in adulterio, & homicidio iuſtitiam non perdiderit; cum tamen adulterium, & cædes ſcortatione ſint deteriora. De iuſtitia Ioſephi etiam ex ipſa re iudicari poteſt, cum enim fuerit magna numinis dignatione electus, ſegregatuſque vt Dei genitricis cuſtos, & maritus eſſet, Chriſti pater eſſe putaretur. Vere iuſtum illum, non crimino ſum eſſe, non ſola non-imputatione iuſtum eſſe oportuit. Cum præſertim & virgo coniux, & filius Dei velut familiæ capiti eſſent ſubditi.

Iuſtitia Caluiniana criminū amica.

§. 5. Non erat illa iuſtitia duntaxat probitas ciuilis, qua angelo credidit, vt putat Aretius. Nam cum illa morali, & ciuili virtute, infidelitas, aliaque flagitia poſſunt conſiſtere. Deinde cum angelo potius, quam ſuis cogitationibus credidit, dicenti, conceptum Chriſti de Spiritu ſancto eſſe. non id ciuilis fidei, ſed cœleſtis fuit. *Beata* dicitur virgo mater, *quæ credidit,* non dubium, quin beatus etiam vir eius *qui credidit.* Auctores nonnulli vt Soarezius pag. 3. Tom. 2. quæſt. 19. diſput. 7. non improbabile arbitratur, Ioſephum etiam apoſtolis ſanctiorem fuiſſe. Verum comparationem illam incertam nec aſſerere, nec negare velim.

Ioſephi fides & iuſtitia fuit ſupernaturalis.

Aliorum ſententia, qui Ioſephum conſcium incarnationis, humilitate & reuerentia tanti myſterii refugiſſe arbitrantur, nec vera, nec admodum pia videtur, nec enim vxorem deſerere, nec Meſſiam quem ex ſuo genere naſciturum credebat, fugere debuit.

VERSVS 20.

Quod enim in eâ natum eſt, de Spiritu ſancto eſt.

QVÆSTIO I.

Quomodo Chriſtus de Spiritu ſancto ſit?

§. 1. HÆretici ad ſuam perniciem, erroreſque hæc verba detorſerunt, SS. Patres religionis veritatem ex illis probarunt. Sententia perſpicua eſt: *Quod in eâ natum eſt,* τὸ γεννηθὲν, hoc eſt, *conceptum, formatumque,* & viuens, non ab alio viro, vt tu ſuſpicaris, ſed à Spiritu ſancto diuinitus factum eſt. Ille cœleſti prorſus gratia, atque admirabili modo Meſſiæ corpus adaptauit, qua operatione coniugis tuæ corpus virginitatemque ſacrauit, ornauit, inuiolabilemque fecit.

Quid eſſe de Spiritu ſancto?

§. 2. Marcionitæ abutebantur verbis illis. ἐν αὐτῇ *in eâ*, non ex ea, vt corpus Chriſto ſpiritale, & phantaſticum tribuerent. Quibus Tertullianus reſpondit, vt ſupra citaui. Non enim ideo non ex ea, quia in ea; in matre enim, & ex matre filius naſcitur, Lucas Euangeliſta alia præpoſitione vſus, ἐκ σοῦ γεννώμενον, non in ea modò, verum etiam ex ea natum oſtendit. Neque igitur cum hæreticorum *agnoſcimus Chriſtum, qui in imagine, vt dicitur, fuit, & non in veritate*; Nihil enim verum fuit eorum, quæ geſſit, ſi ipſe phantaſma, non veritas fuit. Neque eum cognoſcimus, qui nihil noſtri corporis geſſit, dum nihil ex Maria accepit; nobis enim non venit, ſi in noſtra ſubſtantia viſus non eſt. Hic enim qui noſter eſt redemptor, ex ſemine Dauid ortum habet, vt teſtantur Scripturæ.

Marcionitæ negabant Chriſti corpus ex Maria.

§. 3. Fuit patrum temporibus impia, & petulanter proterua hæreſis multorum, vt videtur gentilium, vel qui ex illis conuerſi ad priſtinas ſordes redierunt. Dicebant Chriſti patrem eſſe Spiritum ſanctum, de ſuorum deorum adulteriis res ſacras profane iudicantes. Teſtis eſt Tertull. apolog. c. 2. *Huius igitur gratiæ diſciplinæque arbiter & magiſter, illuminatorque atque deductor generis humani filius Dei annuntiabatur, non quidem ita genitus vt erubeſcat in filii nomine, aut de Patris ſemine; non de ſororis inceſto, nec de ſtupro filiæ, aut coniugis alienæ Deum patrem paſſus eſt ſquamatum, aut cornutum, aut plumatum amatorem, aut in auro conuerſum Danaidis. Iouis iſta ſunt, & numina veſtra. Cæterum Dei filius nullam de impudicitia habet matrem, etiã quam videtur habere, non nupſerat: ſed prius ſubſtantiam ediſſeram, ita natiuitatis qualitas intelligetur.*

Spiritus ſanctus non eſt dicendus Chriſti pater.

Gentes ſuis fabulis aſſimulabant Chriſti natiuitatem.

De fæce igitur gentium amaritudo illa exorta, etiam poſtea Eccleſiam vexauit. Contra eum namque errorem Hieronymus in expoſit. fidei Cathol. diſputat. *Non ſicut quidam ſceleratiſsimi Spiritum ſanctum dicimus eſſe pro ſemine, ſed potentiâ, & virtute creatoris dicimus eſſe operatum.* Sic Auguſtinus ſerm. 91. de temp. In Enchiridio autem c. 38. & Ep. 191. docet non eſſe Chriſti patrem Spiritum ſanctum. Et Enchirid. c. 40. *Natus eſt Chriſtus de Spiritu ſancto, non ſicut filius, & de Maria virgine ſicut filius.* Cauſa etiam additur: *Non enim in eadem ſpecie conceptus eſt.* Quod Chryſ. hom. 2. in ſymb. Apoſt. Rup. l. 1. de operibus Spiritus ſancti, D. Thomas 3. p. q. 32. a. 3. aliique notarunt. Neque hoc ex loco aliud confici poteſt. Poſitum eſt namque ἐκ pro ἀπὸ, Ex pro A, vel Ab; quemadmodum Rom. 11. ἐξ αὐτοῦ πάντα, Ex ipſo omnia. Quocirca nonnulli vertere maluerunt, *à Spiritu ſancto*; quam cautionem ſuperfluam eſſe non dubito, cum cauſam efficientem, non preſſe generantem verba deſignent, præſertim Syra dictio מן Men, qua vſus eſt angelus.

Chriſtus nō eſt filius Spiritus ſancti, quia nō in eadem ſpecie.

Naſci communis verbum

Neque obſtat verbum γεννηθὲν *natum*: illud enim dicitur de rebus quocumque modo ortum habentibus; vt etiã quod hoc loco in textu Syro eſt, דיתילד; nam ילד apud Hebræos non modo de generatione propria, in qua pater, & mater; ſed de omni productione, procreatione, omniumque efficientia vſurpatur. Sic Deut. 32.18. θεὸν τὸν γεννήσαντά σε ἐγκατέλιπες, *Deum qui te genuit dereliquiſti*. Magnum igitur hac de re auctorem audiamus. *Et Ioſeph cum vellet eam dimittere ſuſpicatus adulteram quam ſciebat non de ſe grauidam, tale reſponſum ab angelo accepit: Noli timere accipere Mariam coniugem tuam: quod enim in ea natum eſt de Spiritu ſancto eſt: id eſt quod tu eſſe de alio viro ſuſpicaris, de Spiritu ſancto eſt. Nunquid tamen ideo dicturi ſumus patrem hominis Chriſti eſſe Spiritum ſanctum, vt Deus Pater verbum genuerit, Spiritus ſanctus hominem, ex qua vtraque ſubſtantia Chriſtus vnus eſſet, & Dei Patris Filius ſecundum verbum, & Spiritus ſancti Filius ſecundum hominem: quod quaſi eum Spiritus ſanctus tanquam pater eius de matre virgine genuiſſet? quis hoc dicere audebit? Nec opus eſt oſtendere diſputando quanta alia ſequantur abſurda, cum hoc ipſum iam ita ſit abſurdum, vt nullæ fideles aures id valeant ſuſtinere. Proinde ſicut confitemur; Dominus noſter Ieſus Chriſtus, qui de Deo Deus, homo autem natus eſt de Spiritu ſancto, ex Maria virgine vtrâque ſubſtantiâ diuinâ ſcilicet & humanâ, filius eſt vnicus Dei Patris omnipotentis, de quo procedit Spiritus ſanctus. An quia fecit eum? quoniam Dominus noſter Ieſus Chriſtus in quantum Deus eſt, omnia per ipſum facta ſunt: in quantum autem homo eſt, & ipſe factus eſt, ſicut Apoſtolus dicit: Factus eſt ex ſemine Dauid ſecundum carnem. Sed cum illã creaturam quam virgo concepit & peperit, quamuis ad ſolam paßionem Filii pertinentem, tota Trinitas fecerit; neque enim ſeparabilia ſunt opera Trinitatis, cur in ea facienda ſolus Spiritus ſanctus nominatus eſt? An & quando vnus trium in aliquo opere nominatur, vniuerſa operari Trinitas intelligitur? Ita vero eſt, & exemplis doceri poteſt.*

Chriſti pater non eſt Spiritus ſanctus, ne duos Patres dicamus.

Siue igitur ex Spiritu ſancto tanquam Patre proprie dicto, ſiue ex eo velut ſemine natus dicatur Chriſtus, impie de ſanctiſſima natiuitate iudicatur. S. Chryſoſtomus merito ſemper in eos inuectus eſt, qui iſta curioſa temeritate rimantur, de quibus Euangeliſtæ nihil dixerunt. Porro ex naſcendi verbo nihil efficitur, id ad alia etiam pertinet.

Naſcere, præque diem veniens age Lucifer almum.

Incarnatio attributa eſt Spiritui ſancto, quia ille ſanctificator.

§. 4. Cum vero incarnationis œconomia, & deificæ carnis efformatio, opus ſit toti ſanctiſſimæ, & indiuiduæ Trinitati commune; Spiritui ſancto tamen attribuitur; quia ille viuificat, ſanctificat, renouat, hoc vero opus omnium operum Dei ſacratiſſimum fuit; omnis enim ab eo ſanctitas, ſalus, vita, regeneratio. Monet etiam D. Thomas p. 3. q. 32. a. 1. *Opus conceptionis quidem commune eſſe toti Trinitati, ſecundum tamen diuerſum modum, attribui ſingulis perſonis; nam Patri attribui auctoritatem reſpectu perſonæ filii, qui per eiuſmodi conceptionem ſibi aſſumpſit humanam naturam. Filio autem attribuitur ipſa carnis aſſumptio, ſed Spiritui ſancto attribuitur formatio corporis, quod aſſumitur à filio. Spiritus ſanctus reſpectu corporis Chriſti habet reſpectum efficientis; ad diuinitatem vero reſpectum conſubſtantialitatis.*

Incarnatio à ſpiritu facta eius diuinitatem oſtendit.

§. 5. S. Athanaſius ſolide conſtanterque hoc ex loco, Spiritus ſancti Diuinitatem contra Arrianos aſſeruit, diſput. quam coram Proclo iudice habuit. Cum enim multis auctoritatibus demonſtraſſet Spiritum ſanctum creatorem; ac proinde Deum eſſe, ita infert. *Tantæ enim poteſtatis, vel creationis Spiritus ſanctus oſtenditur, vt ipſo cooperante corpus Domini Ieſu Chriſti, qui nobis in ſacramento fidei datus eſt, in vtero Virginis formaretur, Euangeliſta dicente: Ne timeas Ioſeph accipere Mariam coniugem tuam. Quod enim in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt. Et item: Priuſquam, inquit, conuenirent, inuenta eſt in vtero habens de Spiritu ſancto, non quod Saluatoris noſtri Pater dicendus eſt Spiritus ſanctus, vt duo credantur Patres, ſed quod cum Patre & Filio idem Spiritus ſanctus cooperatur & vnius poteſtatis eſt: cum iiſdem ſocius inuenitur.*

Si ſpiritus eſt creatura, Chriſtus erit aliqua creatura ſuperior.

Firmum eſt hoc contra Arianos argumentum: cum enim filium Dei Ieſum Chriſtum negarent creaturam, vt ſunt reliquæ creaturæ, & primum, longoque interuallo digniorem cæteris creaturis locum tribuerent: non poterant eundem dicere de Spiritu ſancto, hoc eſt, creaturâ eſſe. Spiritus ſanctus enim ſuperueniens, & Chriſti carnem efformans, eo quod fecit, inferior cenſeri nõ debet. Nos vero qui in Domini noſtri conceptũ humanam naturam iunctam increatæ hypoſtaſi vere & ſubſtantialiter eſſe credimus; firmiſſime non tantum credimus; ſed ratione cogimur, ne opus hoc creaturæ eſſe dicamus.

Chriſtus homo, & Deus.

§. 6. Denique breuiſſima verba nobis Deum, & hominem exhibent. Homo eſt; quia natus in virgine: Deus; quia ex Spiritu ſancto. Ita nos maiores noſtri docuerunt. *Qui legunt ergo hominis filium hominem Chriſtum Ieſum, legant hunc eundem & Deum & Dei filium nuncupatum. Nam quomodo qua homo, ex Abraham, ſic eſt etiam qua Deus ante ipſum Abraham. Et quomodo qua homo filius Dauid, ita Dominus Dauid qua Deus nuncupatus eſt. Et quomodo qua homo ſub lege factus eſt, ita qua Deus Sabbathi Dominus expreſſus eſt. Et quomodo qua homo ſententiam patitur, ſic omne qua Deus de viuis & mortuis iudicium habere reperitur. Et quomodo poſt mundũ qua homo naſcitur; ſic ante mundum qua Deus fuiſſe perhibetur. Et quomodo ex ſemine Dauid qua homo genitus eſt, ſic ita per ipſum qua Deum mundus dicitur inſtitutus. Et quomodo qua homo poſt multos, ſic qua Deus ante omnes. Et quomodo cæteris qua homo inferior, ſic omnibus qua Deus maior. Et quomodo in cœlum qua homo aſcendit, ſic inde qua Deus ante deſcendit. Et quomodo ad patrem qua homo vadit, ſic obediens patri qua filius inde deſcenſurus eſt. Ita ſi mediocritates in illo adprobant humanam fragilitatem, maieſtates in illo adfirmant diuinam poteſtatem. Periculum eſt enim, cum vtrunque legis, non vtrumq; ſed alterum crediddiſſe. Ex quo quoniam vtrunq; in Chriſto legitur, vtrunq; credatur: vt fides ita demum vera ſit, ſi & perfecta fuerit. Nam ſi ex duobus altero in fide ceſſantes, vnum & quidem id quod eſt minus, ad credendum fuerit aſſumptum, perturbata regula veritatis, temeritas iſta non ſalutem contulerit, ſed in vicem ſalutis, de iactura fidei periculum mortis grande conflauerit.*

VERSVS 21.

Et vocabis nomen eius Ieſum; ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum.

QVÆSTIO I.

Cur vocatus Ieſus?

Nomẽ multis ante prædictum myſterio plenum eſt.

§. 1. MAgnum omnino in nominis impoſitione myſterium eſſe Spiritus teſtatur: matri enim & Ioſepho illud prædicit, angelis etiam reuelatum eſſe antequam in vtero conciperetur Lucas aſſeuerat; hoc loco cauſa redditur. *Quia ſaluum faciet populũ ſuum.*

Ieſus dicitur, qui Ioſua.

Primo ergo nomen reuelatum eſt angelis, deinde Mariæ matri, tandem Ioſepho, qui munus nutritoris, cum nomine & auctoritate parentis erat habiturus. Fuere alii quoq; illo nomine donati, in primis autem Ioſue filius Nun miniſter Moſis, is Hebræis יהושוע vocatur, Septuaginta ſemper vertunt Ἰησοῦς. Vno tamen loco, nempe 1. Par. 7. 27. ſine vltima ו ſcribitur יהושע & apud 70. ἰησοῦ. Poſt captiuitatem vocatur ille, & alii, ישוע Ieſchua, Eſdræ 2. 2. & 7. 7. & 8. 17. quomodo etiam in Nouo Teſtamento ſcribitur. Imo Numer. 13. 17. vocatur הושע, ex quo manifeſtum eſt, varie apud Hebræos pronunciatum eſſe, & ſcriptum; nec dubito etiam vbi eiſdem literis ſcriptum inuenitur, diuerſo tamen ſono, ſibiloque lectum: vt mirum nõ ſit à Græcis

alio